

Waterschap Aa en Maas, Bestuursakkoord 2023-2027

Titel: Zonder bodem en water geen later

Inleiding en doel

Samen doen, ervan leren, beter doen. Aa en Maas is een uitvoeringsgericht en pro-actief waterschap. Met de voeten in het veen, de klei en het zand. Gericht op het stap voor stap verbeteren van het watersysteem om zo beter voorbereid te zijn op weersextremen. Zo dragen wij bij aan een leefbare en krachtige omgeving met ruimte voor economische en maatschappelijke ontwikkeling.

Wij werken aan de soms uitdagende wateropgaven in Oost-Brabant: aan waterveiligheid en het voldoende beschermd zijn tegen overstromingen, aan een robuust, veerkrachtig en stuurbaar watersysteem in droge en natte tijden, aan een gezond watersysteem dat ecologisch goed functioneert en aan schoon water dat voldoet aan alle kwaliteitseisen.

Dit doen wij in een context die sterk in beweging is. Een context met grote maatschappelijke ontwikkelingen en urgente opgaven zoals de klimaatverandering met steeds grotere extremen (overstromingen, droogte, hitte), de natuuropgaven met de stikstofproblematiek, de landbouwtransitie, de woningbouwopgave, de biodiversiteit, de energietransitie en de geopolitieke en economische turbulentie. Al deze ontwikkelingen grijpen op elkaar in. Je kunt niet aan het ene thema werken, zonder dat je nadenkt over het andere. Op veel plekken werken wij samen met andere overheden en belangenorganisaties aan een oplossing voor deze maatschappelijke opgaven, onder andere via de gebiedsgerichte aanpak (gga).

Wij gaan hier nog nadrukkelijker dan tot nu toe onze doe-kracht inzetten om snelheid te maken en zoveel mogelijk duidelijkheid te bieden. Vanuit overzicht van de totale problematiek bepalen we, samen met de inwoners en gebruikers in een gebied, welke stappen al gezet kunnen worden. Wij willen vooruitlopend op een totaalplan voor een gebied bijvoorbeeld aan de slag met de realisatie van verbeteringen in het watersysteem. Zo zetten wij stappen vooruit, kunnen wij hiervan leren en ontstaat er positieve energie in een gebied.

Wij bevestigen de doelstellingen en aanpak die wij hebben opgenomen in het Waterbeheerplan (WBP) voor de periode tot en met 2027. Via dit Bestuursakkoord geven wij verder richting aan hoe wij de komende 4 jaar in samenwerking met onze partners werken aan de wateropgaven. Hierbij streven wij naar een realistisch en uitvoerbaar ambitieniveau, waarbij wij de opgaven, de risico's en de rekening niet doorschuiven naar de toekomst.

Gelet op de grote dynamiek waarin wij werken hebben wij in dit bestuursakkoord de hoofdlijn van wat wij willen bereiken in deze 4 jaar opgenomen en hoe wij dat voor elkaar willen krijgen. Wij houden continu in de gaten of het anders moet of slimmer kan. Onderdeel hiervan is dat wij halverwege de bestuursperiode de resultaten tot dan toe tegen het licht houden (midterm review).

De rol van het waterschap in de maatschappij en het bestuurlijk samenspel

Een samenwerkend waterschap midden in de samenleving

Wij vinden het belangrijk dat onze inwoners weten wat het waterschap doet. Onze inwoners mogen weten wat zij krijgen voor hun belastinggeld en worden uitgedaagd om hun mening te geven. Zo kunnen wij met ons werk nog meer aansluiten bij de behoeften uit de samenleving. Wij zijn een waterschap van en voor de mensen.

De samenleving verandert snel en onze opgaves zijn groot. Het werken aan water kan niet alleen, dit moet in goede afstemming en samenwerking met andere overheden en belangenorganisaties, maar vooral ook in goed overleg met belanghebbenden, inwoners en bedrijven. Goede communicatie en samenwerking zijn essentieel om met respect voor ieders belang de juiste keuzes en afwegingen te maken.

Concreet gaan wij het volgende doen:

- Wij zoeken nog nadrukkelijker de samenwerking met gemeenten op. Dit doen wij onder meer door, naast de doorlopende contacten tussen ons Dagelijks Bestuur met de gemeentelijke Colleges, betere afstemming te faciliteren tussen het Algemeen Bestuur en de Gemeenteraden.
- In de bilaterale bestuurlijke overleggen met de gemeenten vanuit het DB bespreken wij periodiek de voortgang van afgesproken acties in de Verbrede Gemeentelijke Rioleringsplannen.
- Naast de versterkte samenwerking met de gemeenten zetten we de samenwerking met provincie, regio's, rijk en andere waterschappen door, bijvoorbeeld rondom het Nationaal Programma Landelijk gebied en de verstedelijkingsopgave.
- Wij hechten er veel belang aan dat alle relevante informatie op een gemakkelijke manier ontsloten wordt voor onze inwoners en bedrijven. Het gaat dan om ons beleid, onze projecten en onze data (zoals peilen, debieten, concentraties en risico op droogte / wateroverlast). Een goed voorbeeld hiervan is de Perceelwijzer-app, waarbij wij gaan kijken hoe wij die nog breder kunnen inzetten.
- Waar mogelijk maken wij gebruik van de ogen en oren van onze inwoners, bijvoorbeeld via inzet van inwoners als burgerdijkwacht en door ze te betrekken bij onze projecten.
- Gericht op het waterbewustzijn van onze inwoners handhaven wij, naast het budget voor communicatie, het budget voor educatie, recreatie en participatie (€ 400.000 per jaar). Hiermee kunnen wij het werk van het waterschap extra zichtbaar en tastbaar maken voor de inwoners van Oost-Brabant, bijvoorbeeld via een informatiebord of bijdrage aan een wandelpad langs onze beek.
- Wij betrekken de inwoners en bedrijven zoveel mogelijk actief bij het werken aan onze opgaven. Lokaal doen wij dat bij onze projecten en door op wijk- en buurtniveau te stimuleren dat schoon regenwater wordt afgekoppeld van de riolering of dat daken en tuinen worden vergroend. Meer generiek doen wij dit via extra communicatie en stimulatie: bijvoorbeeld door een actie "Zuinig met water".
- Wij staan positief tegenover initiatieven van perceelseigenaren die een rol willen spelen in de uitvoering van projecten en/of het beheer en onderhoud.
- Wij vinden het belangrijk om de jeugd bij het werk van het waterschap te betrekken, onder meer door de relatie met het onderwijs nog verder te verbeteren en voldoende ruimte voor stages te blijven bieden. Ook bekijken wij hoe wij kennisuitwisseling over water met jongeren kunnen stimuleren (bijvoorbeeld via een jongerendag of bij een festival).

- Wij nemen geen taken van andere partijen over, zo is de gemeente in de lead binnen het bebouwde gebied. Wij wijzen partijen wel op het belang van het oppakken van taken, die ons raken. Gelet op de gedeelde belangen zijn wij een constructieve samenwerkingspartner en stellen wij actief kennis en soms subsidie beschikbaar.
- Wij combineren onze opgaven zoveel mogelijk met de opgaven van onze partners (werk met werk maken). Vanuit onze inhoudelijke en uitvoeringskennis ligt het voor de hand dat wij daarbij soms als kartrekker fungeren, waarbij de partners hun eigen deeltaken financieren.

Bestuurlijk samenspel

Het Algemeen Bestuur is het hoogste bestuursorgaan van het waterschap. Het is verantwoordelijk voor het bepalen van de strategische doelen en het beschikbaar stellen van financiële middelen om deze doelen te realiseren. Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken. Het bereidt de besluitvorming door het Algemeen Bestuur voor en zorgt vervolgens voor de uitvoering van die besluiten.

Concreet gaan wij het volgende doen:

- Wij kiezen voor een slagvaardig DB, passend bij de grote opgaven waar wij aan werken. Wij zetten stevig in op vertrouwen in elkaar, op een gestroomlijnde werkverdeling tussen de DB-leden en op het werken volgens het principe van collegiaal bestuur.
- Landelijk wordt gewerkt aan verruiming van het maximale aantal fte's voor het waterschapsbestuur. Die verruiming past bij het vergrote takenpakket van het waterschap en de toegenomen noodzaak om af te stemmen met andere overheden en belangenorganisaties. Als de wet hierop is aangepast zullen wij met een voorstel in het AB komen over hoe wij dit toepassen in het DB van Aa en Maas.
- Het Dagelijks Bestuur opereert met slagkracht op basis van heldere mandaatverlening door het Algemeen Bestuur.
- Wij hechten zeer aan een transparant, open en integer waterschapsbestuur. Alleen als het over personen of privaatrechtelijke aangelegenheden gaat zijn AB-vergaderingen besloten.
- Wij blijven werken met vaste (bestuurlijke) contactpersonen per gebied (relatiebeheer)
- Wij onderzoeken hoe wij de bestaande Regiocommissies kunnen aanpassen naar regionale informatieve streekpanels, waar wij bestuurders en andere belangstellenden uit de betreffende districten kunnen betrekken bij het feitelijke werk van het waterschap.

Bestuurlijke accenten in het waterbeheer

Een stevige basis

Een groot gedeelte van de inzet van menskracht en middelen van het waterschap gaat naar het op orde houden van het watersysteem en de waterketen. Het gaat om het onderhoud van waterkeringen, rwzi's, leidingen, gemalen, stuwen, baggeren en maaien van waterlopen, het peilbeheer, etc. Wij hechten hier groot belang aan en dit werk vormt de basis voor een veilig, klimaatbestendig en gezond watersysteem.

Concreet gaan wij hiervoor het volgende doen:

- In deze bestuursperiode werken wij de resterende baggerachterstand weg. Wij voorkomen nieuwe achterstanden met onze baggercyclus van 7 jaar.

- Het waterschap blijft zich inzetten om de onderhoudssituatie en bereikbaarheid langs waterlopen te verbeteren. Voor het landelijk en stedelijk gebied worden hiervoor dezelfde basisprincipes gehanteerd.
- Wij professionaliseren het onderhoud aan kunstwerken nog verder op basis van de principes van risicogestuurd onderhoud.
- Wij schenken extra aandacht aan het voorkomen en oplossen van problemen met graverij (bijvoorbeeld door dassen en bevers). Bijvoorbeeld door het aanbrengen van preventieve maatregelen zoals gaas en het aanbieden van locaties waar graverij minder kwaad kan. De kosten die hiermee samenhangen geven wij een structurele plek in de begroting en daarbij spreken wij ook het rijk (HWBP) en de provincie aan op hun (financiële) verantwoordelijkheid.
- Wij zetten zoveel mogelijk in op preventie: het voorkomen dat er gehandhaafd moet worden. Onderdeel van onze taak en onderdeel van onze strategie om doelen te halen is echter ook om in te grijpen als regels niet nageleefd worden.
- Bij het actualiseren van ons beleid eigendommenbeheer (met onder meer beleid over de verpachting van onze gronden) zetten wij in op duurzame gronduitgifte en stimulering van de biodiversiteit.
- Wij onderzoeken hoe wij binnen het werk van het waterschap nog beter oog kunnen hebben voor het dierenwelzijn. Dat gaat niet ten koste van het uitvoeren van onze taak zoals het bieden van bescherming tegen overstromingen.

Waterveiligheid

Het waterschap Aa en Maas beheert 110 km dijk langs de Maas. Een goede bescherming tegen overstromingen is belangrijk. Hiervoor moet over de gehele lengte van de Maasdijk in ons gebied de bescherming tegen overstromingen vanuit de Maas worden vergroot. Dit doen wij binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

Concreet gaan wij hiervoor het volgende doen:

- Wij zorgen dat wij voldoen aan de zorgplicht om de waterveiligheid te waarborgen. Hierbij gaat het om het dagelijks beheer en onderhoud, inspectie, herstel van keringen en calamiteitenbestrijding hoogwater.
- Wij zetten de huidige planning van de waterveiligheidsprojecten door: Het project Ravenstein - Lith wordt geheel gerealiseerd in deze bestuursperiode. Dit geldt ook voor het korte traject Doeveren. In het traject Cuijk – Ravenstein starten wij met de uitvoering. En wij ronden de Verkenning van het traject Lith-Bokhoven af.
- Wij zien dat de kosten voor de waterveiligheidsprojecten van ons, maar ook bij andere waterschappen hoger zijn dan aanvankelijk gedacht. Dit zet druk op de financiering van de HWBP-projecten. Wij gaan door met alle voorbereidingen. Daarnaast maken wij ons binnen de alliantie van het HWBP en richting het rijk hard voor een redelijke verdeling van de lasten en snelle duidelijkheid over de financiering, waaronder voorfinanciering.
- Waar mogelijk combineren wij onze waterveiligheidsdoelen met de doelen van onze gebiedspartners. Met zo'n integrale gebiedsgerichte aanpak beperken wij het aantal keren overlast in een bepaald gebied.
- Bij het bepalen en invullen van de waterveiligheidsopgave werken wij volgens het principe van meerlaagse veiligheid. Volgens dit principe wordt rekening gehouden met de lagen preventie (1), ruimtelijke inrichting (2) en rampenbestrijding (3).

- Onze regionale keringen voldoen vrijwel helemaal aan de normen. De laatste aandachtspunten pakken wij aan en wij houden de keringen op orde.
- Op en rond onze dijken versterken wij de biodiversiteit via natuurlijk maaibeheer en extensief beheer door schapen. We bouwen permanente schapenbegrazing stapsgewijs af.

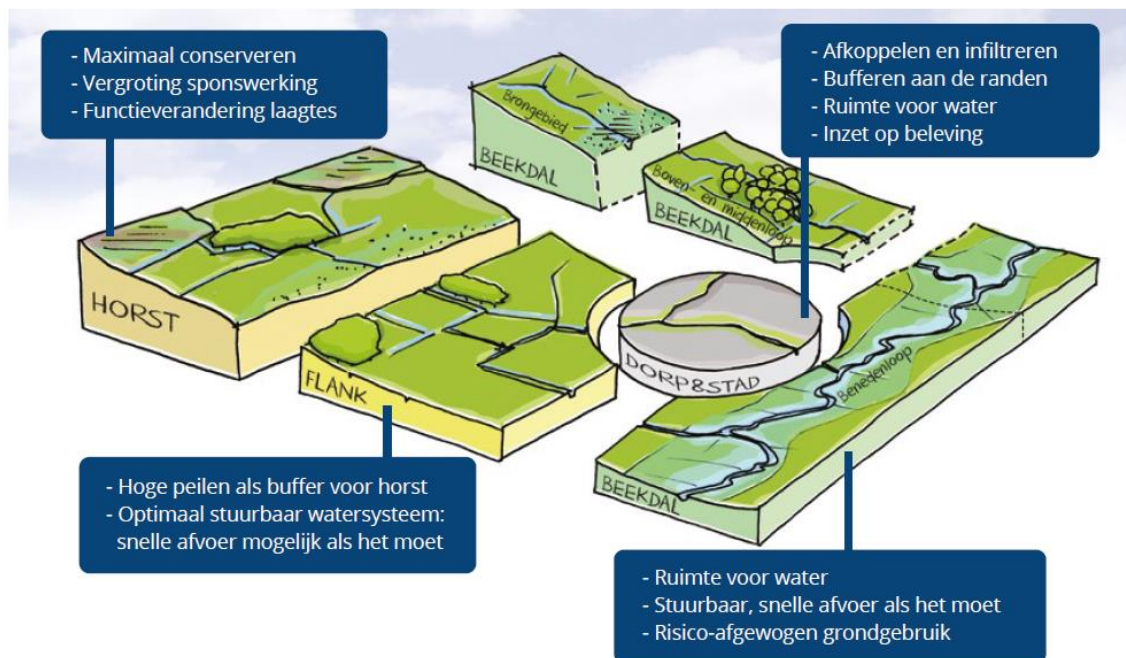
Een robuust, veerkrachtig en stuurbaar watersysteem

De afgelopen jaren leren ons dat wij steeds vaker te maken krijgen met weersextremen. Dit vraagt om een watersysteem dat niet alleen in normale situaties goed functioneert, maar dat ook extreem natte en extreem droge situaties beter aan kan.

Om voorbereid te zijn op droogte zetten wij het hele jaar door in op het conserveren van water.

Oppervlaktewaterpeilen staan hoog en zeker op de hoge gronden in ons gebied (zoals de Peel- en de Maashorst) infiltreert zoveel mogelijk water naar het grondwater. De hoge gronden vormen zo een spons die via de ondergrond het hele jaar door water levert richting de flank en de beekdalen. Ook op de flanken en in de beekdalen houden wij de waterpeilen zo hoog mogelijk, om te voorkomen dat wij daar de spons te snel leegtrekken. Tegelijkertijd zorgen wij er hier voor dat er voldoende ruimte voor water is en sturingsmogelijkheden zijn. Zo blijven wij ook voldoende bescherming bieden tegen wateroverlast.

Al deze maatregelen leiden tot hogere grondwaterstanden in het hele gebied. Wij streven naar 35 tot 50 cm hogere grondwaterstanden op de hoge gronden, 20 tot 30 cm op de flanken en 10 tot 15 cm in de beekdalen en polders. Vanzelfsprekend zijn dit streefwaarden en verschilt het per gebied wat er wenselijk en mogelijk is en welke economische activiteiten mogelijk zijn.



Concreet gaan wij het volgende doen aan voldoende water en omgang met weersextremen:

- Wij continueren het huidige peilbeheer dat is vastgelegd in de Nota Peilbeheer. In de grotere waterlopen waar het waterschap het peilbeheer uitvoert (a-watergangen), houden wij de peilen het hele jaar door hoog (uitgangspunt is circa 40 cm onder maaiveld) en als het nodig is zelfs extra hoog door inzet van de conserveringsmarge. Dit is de mogelijkheid in ons beleid om,

bijvoorbeeld tijdens en na een droge periode, de peilen hoger in te stellen dan normaal.

Uiteraard hebben wij daarbij oog voor de belangen van de diverse grondeigenaren, waarbij wij zoveel mogelijk in overleg met elkaar doen.

- Wij zetten extra in op het conserveren van water in de haarvaten (de b en c watergangen). Vooral op de hoge gronden stimuleren wij het dempen van sloten of het omzetten van sloten naar groenblauwe perceelsranden. Als sloten behouden moeten blijven stimuleren wij verhoogde waterpeilen (via slootbodemverhoging of extra stuwtjes).
- Wij pakken laagtes op de hoge zandgronden die drainerend werken (zoals het Straatsven, het Palmven, het Meerven) met maatwerk aan (bijvoorbeeld via ruiling van grond of het omvormen van laagtes tot een klimaatbuffer).
- Wij gaan meer 'waterhouderijen' ontwikkelen: locaties waar wij water opslaan dat wij in droge tijden kunnen benutten. Wij denken onder andere aan omvorming van het Meerven nabij de Strabrechtse Heide tot zo'n waterhouderij en aan de visvijvers bij Asten waar wij extra water willen opslaan. Als op andere plekken kansen liggen, pakken wij die ook.
- Afspraken over waterconserverende maatregelen zoals het dempen van sloten, lop-stuwen en klimaatadaptieve drainage leggen wij vast in bedrijfs bodem- en waterplannen, met daarbij aandacht voor de verantwoordelijkheid van de grondeigenaren en die van het waterschap.
- Hierbij hoort het principe van 'voor wat, hoort wat'. Grondeigenaren die aantoonbaar extra inzet plegen op het aanvullen van het grondwater, mogen in normale situaties een deel van dat grondwater ook zelf gebruiken voor bijvoorbeeld beregening of subirrigatie. In extreme situaties geldt de nationale verdringsreeks.
- Essentieel onderdeel voor een goed functionerend watersysteem is het humusgehalte van de bodem en het tegengaan van bodemverdichting. Goede bodems houden water (en nutriënten) vast. Wij blijven hierop inzetten via inzet van onze kennis en stimulering, onder meer via het programma Bodem Up.
- Wij zetten er op in om in deze bestuursperiode de opgave voor hydrologisch herstel in en rond de Natura2000 gebieden en Natte Natuurparels in ons gebied af te ronden. Het gaat hierbij met name om de Peelvenen, Vlijmens Ven/Moerputten, Hooge Raam, Sang en Goorkens en het Wijboschbroek.
- Wij passen het beregeningsbeleid aan zoals is afgesproken in het concept-beregenningsbeleid 1.0 gemaakt door de werkgroep beregening van het BBG (Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg). Hierbij is het doel dat die aanpassingen bijdragen aan het bereiken van de geschikte hydrologische omstandigheden voor beschermde natuurgebieden met als uitgangspunt dat er zoveel mogelijk ruimte blijft voor economische ontwikkelingen.
- Ook wijstherstel zorgt ervoor dat wij extra water vasthouden op de hoge gronden en flanken en blijven wij daarom stimuleren.
- Wij maken het beleidsmatig mogelijk om sub-irrigatie in de zones rondom natuurgebieden toe te passen met als voorwaarde dat de voeding uit een kleine onttrekkingsput komt. Wij combineren dat met het verhogen van grondwaterstanden en het verminderen van de beregeningsbehoefte.
- Ten behoeve van verdrogingsbestrijding in die natuurgebieden kopen wij op vrijwillige basis gronden aan rondom de natuurgebieden die cruciaal zijn voor een goed hydrologisch functioneren van die natuurgebieden en geven deze langjarig in (natuur)pacht. Zo stimuleren wij onder andere initiatieven voor natuur inclusieve agrarische bedrijfsvoering en voor agrarisch waterbeheer. Vanzelfsprekend hebben wij ook oog voor andere oplossingen dan aankoop en staan wij open voor initiatieven vanuit de diverse grondeigenaren.

- Wij werken samen met gemeenten uit hoe wij op zo'n kort mogelijke termijn al het schone regenwater in bebouwd gebied afkoppelen van de riolering en terplekke infiltreren of opvangen in buffers. Zo voeden wij het (grond)watersysteem optimaal.
- Samen met gemeenten stimuleren wij initiatieven gericht op een duurzaam watersysteem in het bebouwde gebied (groene daken, afkoppelen, groene schoolpleinen, etc.). Hiertoe zetten wij de bestaande regelingen en de loketfunctie die Aa en Maas daarin vervult door.
- Wij leggen de manier waarop wij werken aan het tegengaan van droogte en verdroging, met daarin onder meer aandacht voor de hierboven genoemde acties, vast in een programmatische aanpak.
- De nagestreefde hoge waterpeilen vragen om een systeem waarin je, vooral op de flanken, snel kunt sturen om wateroverlast te beperken. Wij zetten daarom het automatiseren van stuwen door en waar mogelijk realiseren wij ruimte voor (kleinschalige) waterberging om afwenteling naar de beekdalen te beperken.
- Voor een klimaatbestendig en robuust watersysteem is meer ruimte voor water in de beekdalen nodig. Door het extremer wordende klimaat, de structureel hogere grondwaterstanden in het hele gebied en de snelle sturing op de flanken, moet er rekening mee worden gehouden dat de van oudsher natte gronden in de beekdalen vaker overstromen.
- Vanuit het principe dat bodem en water meer sturend moeten zijn in de inrichting van Nederland, gebruiken wij de opgestelde signaleringskaart om aan te geven welke ruimtelijke ontwikkelingen wel of niet passen binnen het watersysteem. Hiermee sturen wij op het voorkomen van ongewenste ontwikkelingen in het beekdal.
- Er ligt een grote opgave om 's-Hertogenbosch en omgeving voldoende te beschermen tegen wateroverlast (Howabo). Wij werken de 11 bouwstenen die hiervoor zijn bedacht verder uit, met extra aandacht voor het bovenstrooms vasthouden van water, omdat we hiermee werk met werk kunnen maken met de droogte aanpak.

Natuurlijk en gezond watersysteem

Door de extra inzet op infiltratie op de hoge gronden, worden de beken een groot deel van het jaar gevoed met schoon kwelwater. Wij zetten in op schoner aanvoerwater, schoner effluent vanuit de rwzi's en minder uit- en afspoeling uit landbouwgebied. Samen met een meer natuurlijke inrichting van de beken zorgen wij zo voor een natuurlijk en gezond oppervlaktewatersysteem.

Concreet gaan wij het volgende doen aan een gezond en natuurlijk watersysteem:

- Wij doen er alles aan om uiterlijk in 2027 de doelen voor de KRW te realiseren.
- Wij zetten de inrichtingsmaatregelen in de beekdalen door: beekherstel, ecologische verbindingzones, natuurvriendelijke oevers en realisatie van vispassages.
- Het beschikbaar krijgen van grond voor deze inrichtingsmaatregelen is de cruciale factor om ze te kunnen realiseren. Hiervoor hebben wij in 2022 een grondstrategie vastgesteld die wij bevestigen. Met die grondstrategie werken wij aan alle nog te realiseren trajecten. Zo houden wij overal de grondmarkt in de gaten en springen wij in op kansen. Wij kunnen vanwege de gelimiteerde capaciteit echter niet overal actief, meerdere keren, met alle grondeigenaren in gesprek gaan. Wij maken daarom voor de zomer van 2023 een lijst met ecologisch meest waardevolle trajecten waar wij extra energie zetten op het vrijwillig beschikbaar krijgen van de grond.

- Bij de beekontwikkelprojecten wordt waar mogelijk ruimte gegeven voor bouwen met natuur (inrichtingsmaatregelen met natuurlijke materialen zoals hout in de beek).
- Via de afvalwaterstrategie (zie kopje Schoon Water) zorgen wij voor een flinke verbetering van de waterkwaliteit.
- Wij blijven bovenstrooms opererende waterbeheerders (buurlanden, Rijkswaterstaat, buurwaterschappen) aanspreken op hun verantwoordelijkheid om de waterkwaliteit te verbeteren.
- Wij werken samen met de agrariërs in ons gebied aan verbetering van de waterkwaliteit. Dit doen wij op plekken waar dat nodig is en met effectieve maatregelen. Dat kunnen bufferstroken zijn, maar ook kruidenrijke akkerranden of de aanleg van natuurvriendelijke oevers dragen bij. Andere mogelijke maatregelen zijn het dempen van sloten, het beperken van de hoeveelheid nutriënten (voedingsstoffen) die uit het maaisel terug de waterloop in stroomt, aanleg van helofytenfilters, werken met de nieuwste goede technieken en innovaties. Wij zoeken naar slimme combinaties van dit soort maatregelen met financieringsregelingen zoals GLB en Stila.
- Meten is weten: via meten en monitoren krijgen wij inzicht in hoe het echt zit. Dit helpt om betere beslissingen te nemen. Wij denken hierbij bijvoorbeeld aan sensorgestuurd boeren, beregeningsmeters en aan ons grond- en oppervlaktewatermeetnet.
- Wij maken ons hard om samen met de andere waterschappen en de Unie bij het rijk aan te dringen op harmonisatie van waterkwaliteitsnormen en meetmethoden in Europa. Waar mogelijk gaan wij hierover ook zelf rechtstreeks het gesprek aan met onze burens, bijvoorbeeld in de overleggen in Maasstroomgebied-verband.
- Wij zetten in op ecologisch oever- en randenbeheer gericht op een vergroting van de biodiversiteit. We hebben daarbij oog voor voldoende stuurbaarheid en beheersing van risico's op wateroverlast.
- In onze projecten hebben wij aandacht voor landschap, erfgoed, cultuurhistorie. Dit doen wij door de aanleg van landschapselementen (zoals beekbegeleidende bosjes) en door behoud en herstel van waterhistorie.

Schoon water

Ons doel is een watersysteem met een goede waterkwaliteit, dat ecologisch goed functioneert en waar de inwoners en bezoekers van ons beheergebied van kunnen genieten. Met onze zuiveringen hebben wij een grote invloed op de waterkwaliteit.

De afgelopen bestuursperiode zijn flinke stappen gezet in het verder optimaliseren van het zuiveringsrendement van onze rwzi's en halen wij het maximale uit de bestaande installaties.

Daarnaast is geïnvesteerd in extra stappen op onze zuiveringen zodat het effluent bijdraagt aan het behalen van de KRW-normen in het oppervlaktewater en zijn wij met planning en ontwerp van drie rwzi hotspots voor medicijnen aan de slag gegaan. Begin 2023 is de PACAS installatie op rwzi Oijen geopend. In de komende bestuursperiode zetten wij deze lijn middels de programmering vanuit de Afvalwaterstrategie voort.

Concreet gaan wij het volgende doen:

- Wij reduceren de nutriëntengehaltes in ons effluent op alle rwzi's nog verder zodat in 2027 de rwzi's geen oorzaak meer zijn van een eventuele overschrijding van KRW-normen.

- Om medicijnresten en andere microverontreinigingen te verwijderen realiseren wij in de periode tot en met 2027 (naast bij rwzi Oijen) op minimaal 3, maar bij voorkeur op meer rwzi's aanvullende zuiveringsstappen. Dit doen we in ieder geval bij rwzi Dinther en Vinkel.
- Daarnaast onderzoeken we, rekening houdend met de beschikbaarheid van technologie en met de grote invloed van ontwikkelingen op de wereldmarkt t.a.v. materialen, grondstoffen en energie, hoe op de zuiveringen aanvullende stappen voor microverontreinigingen, en andere vervuiling zoals microplastics en zeer zorgwekkende stoffen, mogelijk zijn. Wij programmeren die opgaven via een tweede tranche van de afvalwaterstrategie.
- In de tweede tranche van de afvalwaterstrategie programmeren wij ook de stap om het effluent nog verder te zuiveren zodat het effluent gelijk is aan de KRW-norm van het oppervlaktewater. In 2027 hebben wij deze effluentkwaliteit op minimaal 2 rwzi's al bereikt.
- Wij lopen hiermee vooruit op de strengere eisen die de komende jaren vanuit de nieuwe Europese Richtlijn Stedelijk afvalwater op ons af gaan komen.
- Wij zetten actief in op de ontwikkeling van onze rwzi's tot waterfabrieken en benutting van ons effluent. Afhankelijk van de kwaliteit kunnen wij het effluent meer en gericht in het watersysteem inzetten of lokaal als bron voor industrie en landbouw. Dit sluit tevens aan bij (het versnellen van) onze ambities ten aanzien van circulariteit en hergebruik in 2030 en 2050.
- Wij zetten daarvoor in ieder geval op de locaties Oijen en Den Bosch in op onderzoek met de industrie naar leveringsmogelijkheden van water vanuit de rwzi.
- De locatie Land van Cuijk ontwikkelen wij versneld als waterfabriek. Wij zetten in op een aanvullende en versnelde reductie van medicijnresten, versnelde inzet op het benaderen van de KRW-norm voor oppervlaktewater als richtlijn voor het effluent voor de rwzi, om het watersysteem in tijden van droogte te kunnen voeden met schoon en zoet water vanuit de rwzi.
- Wij onderzoeken waar de realisatie van helofytenfilters of waterharmonica's achter onze zuiveringen een effectieve toevoeging is aan onze afvalwaterstrategie.
- Een goede bronaanpak is belangrijk. Wij zetten er op in dat het water dat wij binnenkrijgen via de afvalwaterketen zo min mogelijk verontreinigingen bevat. Daarom werken wij intensief samen en wisselen wij kennis uit met onze partners in de afvalwaterketen (bijvoorbeeld gemeenten) en met de lozers in ons beheergebied. Bovendien zetten wij in op samenwerking op stroomgebiedsniveau via de samenwerking in de Schone Maaswaterketen.
- Wij zetten in op slimme datagedreven sturing van de totale waterketen voor ons gehele beheergebied. Hiermee maximaliseren wij de benutting van de infrastructuur in de waterketen. Onder de naam Poseidon ontwikkelen wij de eerste pilots door naar een volle schaal en uitrol in nauwe samenwerking met de gemeenten.

Energie, duurzaamheid en innovatie

Als waterschap ondervinden wij als geen ander de gevolgen van klimaatverandering. Wij vinden het daarom van belang om koploper te zijn in de verduurzaming. Wij blijven werken aan de Sustainable Development Goals, de zeventien doelen van de Verenigde Naties om van de wereld een betere plek te maken in 2030.

Concreet gaan wij het volgende doen:

- Wij blijven inzetten op de uitvoering van de routekaart 'Naar een klimaatneutraal en circulair Aa en Maas in 2050'.

- In 2030 wekken wij ons eigen energieverbruik volledig duurzaam op. Dit doen wij door waar mogelijk energie te besparen en door het opwekken van duurzame energie via biogas/groen gas, zonnepanelen en windmolens.
- In 2050 willen wij klimaatneutraal zijn: netto geen broeikasgassen (waaronder CO₂, lachgas, methaan) meer uitstoten. Dit doen wij door ons gebruik van fossiele brandstoffen uit te faseren, reductie en/of terugwinning van broeikasgassen uit onze rwzi's en watersysteem en/of door duurzame opslag van broeikasgas. Ook aquathermie (aanvragen door derden), klimaatmitigatie en –adaptatie dragen bij aan deze doelstelling.
- In 2050 willen wij ook circulair werken. Wij ontwerpen circulair in onze projecten en wij reduceren het gebruik van primaire grondstoffen. Wij benutten de kansen voor de circulaire economie, onder andere door grondstoffen terug te winnen op zuiveringen. Binnen de mogelijkheden van onze publieke rol hanteren wij daarbij een ondernemende rolopvatting: energie- en grondstoffenfabriek. Wij onderzoeken of wij nog meer biogas/groen gas kunnen produceren en of wij met aquathermie of anderszins warmte kunnen leveren en zo kunnen bijdragen aan de energietransitie.
- Wij besteden actief aandacht aan hoe wij verder aan alle SDG's bij kunnen dragen. Als het gaat om verantwoorde voeding en productie hebben wij in onze eigen keuken oog voor duurzaamheid en een breed aanbod met voor ieder wat wils.
- Om ons te helpen bij het zo slim en effectief mogelijk aanpakken van onze opgaven is innovatie op alle vlakken noodzakelijk. Wij blijven daarom op innovatie en creativiteit inzetten.
- Onderdeel hiervan is de digitale transformatie. Data en technologie helpen om onze opgaven nog beter en slimmer te realiseren en dragen bij aan optimale dienstverlening en duurzame oplossingen.
- In die digitale transformatie borgen wij dat onze medewerkers de regie houden en blijven snappen wat de technologie voor ons doet, ook als wij gebruik maken van AI (kunstmatige intelligentie).

	Energieneutraal (vastgesteld)	Klimaatneutraal	Circulaire economie
2030	100% duurzaam eigen energie opwekken op eigen terrein (zon, wind, water, groen gas)	49%* minder uitstoot van broeikasgassen (CO ₂ , lachgas, methaan) ten opzichte van 1990	50% minder gebruik van primaire grondstoffen (fossiel, mineraal, metaal)
2050		100% klimaat- neutraal (geen uitstoot, terugwinning of duurzame opslag)	100% circulair, meer gebruik biobased (opslag CO ₂), andere kringlopen sluiten

**Waarschijnlijk wordt deze 49% bijgesteld naar 55% om de klimaatdoelen te halen (minder dan 2°C temperatuurstijging).*

Middelen en organisatie

Wij streven naar een realistisch en uitvoerbaar ambitieniveau, waarbij wij de rekening, de opgaven en de risico's niet doorschuiven naar de toekomst.

De komende 4 jaar zijn de opgaven en ambities op het terrein van waterveiligheid, klimaat, waterkwaliteit en duurzaamheid fors. Dit is niet eenvoudig te realiseren en vraagt veel van bestuur en organisatie.

Een belangrijk streven uit dit Bestuursakkoord is dat wij de lasten betaalbaar houden en de kosten- en tariefsontwikkeling zo gelijkmatig mogelijk plaatsvindt (geen grote sprongen).

Concreet gaan wij het volgende doen:

- Wij blijven de drie financiële pijlers (personeel, investeringen en goederen en diensten) binnen het waterschap als samenhangend geheel beschouwen. Dit voorkomt inefficiënte prikkels zoals een plafond op Personeelslasten dat leidt tot extra kosten voor inhuur.
- Voor het programma waterzuiveringsbeheer en watersysteembeheer laten wij gedurende deze bestuursperiode de netto lasten jaarlijks maximaal stijgen met de inflatie + 3%. Bij watersysteem wordt de ontwikkeling van de kapitaallasten HWBP hiervan uitgezonderd. De inflatie wordt gebaseerd op de juniraming van het Centraal Planbureau.
- De financiële kaders die hiervoor beschreven staan volstaan niet om alle doelstellingen voor de periode tot en met 2027 met de nu ingeschatte kosten te realiseren. Dit daagt de organisatie uit om nog slimmer, efficiënter en effectiever te werken en om te blijven innoveren.
- De financiële kaders zijn echter geen dogma. Als de kaders, bijvoorbeeld als gevolg van extreme economische ontwikkelingen zoals een erg hoge of juist erg lage inflatie, het halen van de doelen in de weg zit, kan goed onderbouwd zowel omhoog als omlaag van de kaders worden afgeweken.
- Met het borgen van de waterveiligheid zijn grote kosten gemoeid. Wij onderzoeken hoe wij voor onze inwoners nog duidelijker kunnen maken welk deel van onze kosten hiermee samen hangt.
- Gelet op de omvang van onze schuldenpositie maken wij bewuste keuzes bij nieuwe investeringen, waarbij wij rekening houden met de potentiële rente risico's op de midden lange termijn en oog hebben voor andere oplossingen dan tariefsverhoging en extra lenen.
- Wij handhaven de huidige regeling voor kwijtschelding op het maximum van de wettelijke mogelijkheden (100% bijstandsnorm). Wij kaarten bij de Unie van waterschappen aan dat wij voorstander zijn van het verruimen van de mogelijkheden.
- Voor maatregelen zoals verdrogingsbestrijding, beekherstel, ecologische verbindingzones en aanleg van vispassages is er een gedeelde verantwoordelijkheid met onze partners. Ondanks de gestegen kosten dringen wij er op aan dat de afgesproken kostenverdeling (vaak 50-50) blijft gehandhaafd.
- We experimenteren met een technische financiële auditcommissie. Met het voorbereidende werk van deze technische commissie faciliteren wij het gesprek in het AB over de financiële documenten uit de Planning & Controlcyclus en de commissie volgt de administratieve organisatie van het waterschap. Na 1 jaar evalueren wij het werken met deze auditcommissie.
- In deze bestuursperiode passen wij, binnen de wettelijke kaders, de kostentoedeling en de kostenverdeling aan. Hierbij houden wij rekening met de landelijke ontwikkelingen op dit vlak en met de principes de 'gebruiker betaalt' en de 'vervuiler/kostenveroorzaker betaalt'.
- Wij hechten veel waarde aan een goed inkoopproces om zo scherp te blijven op onze uitgaven in projecten en andere aanbestedingen. Duurzame inkoop is in dit proces een belangrijke factor.

Wij actualiseren deze bestuursperiode ons aanbestedingsbeleid.

- Wij zijn als werkgever voor de uitvoering van de doelstellingen in dit bestuursakkoord afhankelijk van de ambtelijke organisatie. Wij zijn trots op hoe de organisatie de afgelopen jaren heeft gefunctioneerd. Wij zien het als onze plicht om als werkgever de organisatie goed te faciliteren.

Bijlage: Verklarende woordenlijst en afkortingen

AB	<i>Algemeen Bestuur</i>
Afkoppelen	<i>Neerslag van schone verharde oppervlakken niet meer op het riool lozen maar in de bodem of op het oppervlaktewater</i>
Afvalwaterketen	<i>Geheel van inzamelen via de riolering, transporteren en zuiveren van afvalwater van huishoudens en bedrijven</i>
Bedrijfs bodem en waterplan	<i>Een plan van een (agrarisch) bedrijf waarin is beschreven welke waterconserverende of waterbesparende maatregelen worden getroffen.</i>
Beekherstel	<i>Een beek weer de ruimte geven om te kronkelen, zodat natuurlijke variatie in leefmilieus voor planten en dieren ontstaat</i>
Bufferstrook	<i>Een strook van 1, 3 of 5 meter vanaf de sloot waar beperkingen op liggen, bijvoorbeeld ten aanzien van mestgift.</i>
DB	<i>Dagelijks Bestuur</i>
Ecologisch oeverbeheer	<i>Beheer waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de ecologische waarden van de oever, bijvoorbeeld door steeds plekken over te slaan bij het maaien.</i>
Effluent	<i>Het gezuiverde water dat de rwzi verlaat en in de sloot/beek terecht komt.</i>
EVZ	<i>Ecologische verbindingszone</i>
GLB	<i>Gemeenschappelijk Landbouw Beleid</i>
GGA	<i>Gebiedsgerichte Aanpak Groenblauw, De aanpak in de provincie Noord-Brabant waarin 'complexe' gebieden zijn aangewezen waar zoveel opgaven samen komen dat je die in samenhang moet aanpakken. Het betreft onder andere de stikstofgevoelige natura2000 gebieden en de omgeving daarvan.</i>
Howabo	<i>Hoog water bescherming 's-Hertogenbosch: pakket aan maatregelen om de kans op wateroverlast in het bebouwde gebied van 's-Hertogenbosch en omgeving te beperken.</i>
HWBP	<i>Hoogwaterbeschermingsprogramma</i>
Klimaatadaptatie	<i>Is het proces waarbij de samenleving zich aanpast aan het actuele of verwachte klimaat en de effecten daarvan, om de schade die gepaard kan gaan met klimaatverandering te beperken en de kansen die de klimaatverandering biedt te benutten</i>

KRW	<i>Kaderrichtlijn Water, EU-richtlijn om een goede toestand van het oppervlakte- en grondwater in de lidstaten te bereiken</i>
Kunstwerk	Een technische voorziening zoals bijvoorbeeld een stuw of een duiker.
Lop-stuw	<i>Kleine stuw in de bovenlopen van het watersysteem. Dit type stuw is geïntroduceerd in de landbouw ontwikkelings plannen (lops)</i>
Natte natuurparel	<i>Benaming voor de belangrijkste natte natuurgebieden in Brabant met bijzondere ecologische waarden. Nationaal staan deze gebieden bekend als TOP-gebieden</i>
Natura 2000	<i>Overkoepelende naam voor alle gebieden die onder de Europese Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn als te beschermen gebieden zijn aangegeven</i>
NVO	<i>Natuurvriendelijke Oever</i>
Perceelwijzer-app	<i>Een app die inzicht geeft in (grond)waterstanden en waterkwaliteitsmetingen.</i>
POP3	<i>Het plattelandsontwikkelingsprogramma 2014 – 2020 (POP3) is het Europese subsidieprogramma voor het ontwikkelen, verduurzamen en innoveren van het Nederlandse platteland.</i>
Richtlijn Stedelijk Afvalwater	<i>Een Europese richtlijn die regels stelt aan de inzameling (gemeenten) en zuivering (waterschappen) van afvalwater. Deze richtlijn wordt herzien gericht en zal onder meer strengere eisen aan de rwzi's opleggen.</i>
Risicogestuurd onderhoud	<i>Onderhoud dat je uitvoert omdat het gelet op de risico's die je loopt nodig is, niet omdat het onderhoud nu eenmaal in de planning staat.</i>
Rwzi	<i>Rioolwaterzuiveringsinstallatie</i>
Schone Maaswaterketen	<i>Samenwerking tussen de waterschappen, drinkwaterbedrijven en rijk in het stroomgebied van de Maas om tot een schonere Maas te komen.</i>
Sensorgestuurd boeren	<i>Proefproject waarin wij 24 uur per dag met allerlei sensoren meten in de sloot en op het boerenland in het projectgebied. Zo zien wij hoe agrarisch landgebruik de waterkwaliteit beïnvloedt. Met deze kennis bepalen wij samen welke mestmaatregelen haalbaar en effectief zijn, zodat stikstof en fosfaat uit mest in de plant terecht komt, en niet in het water.</i>
SDG's	<i>Sustainable Development Goals. 17 doelen van de Verenigde Naties om van de wereld een betere plek te maken in 2030.</i>

Subirrigatie

Een buizensysteem dat water vanuit de sloot tot in de wortelzone kan brengen. In natte periodes kan het water afvoeren uit de bodem als dat nodig is.

WBP

Waterbeheerplan / Waterbeheer programma